Багатий тато, бідний тато

Інші книжки автора, які готують до друку

Rich Dad's CASHFLOW Quadrant

Rich Dad's Guide to Investing

Rich Dad Poor Dad for Teens

Rich Dad's Before You Quit Your Job

Почитати опис, рецензію і купити можна на сайті **nashformat.ua**

Роберт Кійосакі

БАГАТИЙ ТАТО, БІДНИЙ ТАТО

ЩО ЗНАЮТЬ ПРО ГРОШІ БАГАТІ БАТЬКИ І НЕ ЗНАЮТЬ БІДНІ

Переклала з англійської
Анастасія Цимбал

«Наш Формат» · Київ · 2025

Почитати опис, рецензію і купити можна на сайті **nashformat.ua**

Зміст

Про важливість віх 9
Уроки «Багатого тата, бідного тата» пройшли перевірку часом 11
Чверть століття... Віхи і ретроспектива 12

Вступ Багатий тато, бідний тато 20

Розділ 1 Урок перший.
Багаті не працюють за гроші 27
Навчальна частина 64

Розділ 2 Урок другий.
Навіщо потрібна фінансова грамотність? 70
Навчальна частина 100

Розділ 3 Урок третій.
Зосередьтеся на власній справі 112
Навчальна частина 121

Розділ 4 Урок четвертий.
Історія податків і можливості корпорацій 127
Навчальна частина 140

Розділ 5 Урок п'ятий.
Багаті винаходять гроші 147
Навчальна частина 172

Розділ 6 Урок шостий.
Працюйте не заради грошей,
а заради досвіду 179
Навчальна частина 196

Почитати опис, рецензію і купити можна на сайті **nashformat.ua**

Розділ 7 Як подолати перешкоди 202
Навчальна частина 222

Розділ 8 З чого почати 229
Навчальна частина 254

Розділ 9 Вам досі мало? Ось ще кілька завдань 266
Навчальна частина 272

Підсумки 275
Навчальна частина 283

Подяки 285
Про автора 286

Почитати опис, рецензію і купити можна на сайті **nashformat.ua**

Про важливість віх

У всіх культурах і в усіх країнах заведено святкувати проходження певних віх. Віхи позначають часові періоди, прогрес, здобуті знання, досягнення. За допомогою віх ми поєднуємо минуле, теперішнє і майбутнє... озираючись назад, щоб побачити, звідки починали, де ми зараз... і що приготувало нам майбутнє.

Віхи надають нашій життєвій подорожі сенсу, допомагають нам не лише насолоджуватися кожним маленьким кроком, а й вітати на своєму шляху всі круті підйоми і спуски, що дають нам сильний поштовх уперед. Чи то день народження або річниця, чи роки, упродовж яких бізнес випереджає конкурентів, чи смерть кумира або ж інновація, яка докорінно змінить наше життя — віхи роблять нас тими, ким ми є... і ким станемо.

З дати першого видання «Багатого тата, бідного тата» — а це 8 квітня 1997 року — минула чверть століття. За цей час світ так сильно змінився. Єдине, що лишилося незмінним, — гостра потреба у фінансовій освіті і її важливість.

Подобається нам це чи ні, гроші досі становлять основу нашого життя, а новітні технології принесли у світ грошей швидкість та інновації. Схоже, тепер у нас ще більше причин робити все можливе для того, щоб навчитися розумніше керувати своїми грошима, дізнатися якомога більше і взяти під контроль своє фінансове майбутнє.

Наша корпорація The Rich Dad Company святкує ювілей, і я радий бачити, скільки людей у всьому світі втілили в життя принципи, викладені в «Багатому татові, бідному татові»,

Почитати опис, рецензію і купити можна на сайті **nashformat.ua**

і тепер діляться своїм досвідом та здобутками з рідними і друзями... дітьми й онуками.

Чверть століття пролетіла, як одна мить. Ми стільки пройшли на цьому шляху, на цій *«необраній дорозі»*, разом. Я зрозумів, скільки ще всього не знаю... і я продовжую вчитися. Та одне я знаю точно: сьогодні я багатший завдяки мільйонам людей у всьому світі, які почали дбати про свою фінансову освіту, щоб за допомогою цього важливого і потужного інструмента створити собі гідне майбутнє.

Роберт Кійосакі

Почитати опис, рецензію і купити можна на сайті **nashformat.ua**

УРОКИ «БАГАТОГО ТАТА, БІДНОГО ТАТА» ПРОЙШЛИ ПЕРЕВІРКУ ЧАСОМ

Допри те, що з моменту публікації першого накладу «Багатого тата, бідного тата» минула чверть століття, ви помітите, що в книжці майже нічого не змінилося.

За ці роки ми кілька разів оновлювали обкладинку, додали поля та ретроспективні примітки до ювілейного двадцятиріччя... але на цьому все. Бо самі уроки про гроші та принципи «Багатого тата, бідного тата» лишилися без змін.

Це важливий факт, адже він доводить, що ця книжка, яку часто називають «класикою» в царині особистих фінансів, витримала перевірку часом.

Нові покоління розуміють, що будь-хто може застосувати в житті викладену тут вічну мудрість і її практичні уроки. Я безмежно вдячний усім батькам, дідусям і бабусям, тіткам і дядькам, наставникам і вчителям, лідерам думок з усього світу, які дарували примірники «Багатого тата, бідного тата» своїм близьким.

На момент цього ювілейного видання «Багатого тата, бідного тата» досі вважають фінансовим бестселером № 1 усіх часів, він очолює рейтинги найкраще продаваних книжок у всьому світі та постійно лідирує у списках Amazon у категоріях «Особисті фінанси», «Виховання дітей» та «Інвестування». Книжку перекладено 38 мовами, а по всьому світу продано понад 40 мільйонів примірників.

Роберт Кійосакі

Почитати опис, рецензію і купити можна на сайті **nashformat.ua**

Чверть століття... Віхи і ретроспектива

Коли ми досягли нашої першої віхи — 20 років* від публікації першого видання «Багатого тата, бідного тата», — я написав ці слова:

> Першого червня 1967 року The Beatles випустили альбом Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Boand. Успіх був миттєвий — і комерційний, і серед критиків. Альбом 27 тижнів поспіль тримався на верхніх сходинках чартів у Британії та 15 тижнів очолював чарти у США. Журнал Time назвав його «історичним моментом у розвитку музики». 1968 року він здобув чотири нагороди Grammy і став альбомом року як перший рок-альбом, який здобув цю нагороду.

Книжка «Багатий тато, бідний тато» вийшла друком 20 років тому, 8 квітня 1997 року, саме в мій п'ятдесятий день народження. На відміну від The Beatles, моя книжка не здобула миттєвого успіху. І схвальних відгуків критиків теж не отримала. Навпаки, після виходу у світ на книжку полився шквал критики.

«Багатого тата, бідного тата» ми надрукували самі, бо всі видавці, до яких ми зверталися, нам відмовили. Дехто з них повертав книжку зі словами «Ви гадки не маєте, про що говорите». Я зрозумів, що більшість видавців радше схожа на мого високоосвіченого бідного тата, ніж на багатого тата. Більшість із них

* Двадцятиріччя виходу книжки припало на 2017 рік. — *Тут і далі прим. пер., якщо не зазначено іншого.*

Почитати опис, рецензію і купити можна на сайті **nashformat.ua**

не погоджувалася з уроками багатого тата про гроші... точно як мій бідний тато.

Двадцять років по тому

У 1997 році книжка «Багатий тато, бідний тато» вийшла як пересторога, як збірник уроків про майбутнє.

Двадцять років по тому перестороги й уроки мого багатого тата читають мільйони людей у всьому світі. Озираючись назад, багато хто каже, що його уроки виявилися пророчими... пророцтва збуваються. Ось кілька цих уроків.

Урок багатого тата 1. «Багаті не працюють за гроші»

Двадцять років тому кілька видавців відмовилися публікувати мою книжку, бо не погоджувалися з першим уроком мого багатого тата.

Сьогодні ж люди дедалі більше усвідомлюють, що прірва між багатими і рештою невпинно зростає. У період з 1993 до 2010 року понад 50% від приросту державного доходу США пішли в кишені найбагатших, які становлять 1% від загальної кількості населення. Відтоді ситуація погіршилася. Економісти Каліфорнійського університету визначили, що 95% приросту від доходів із 2009 до 2012 року також отримували багаті.

Мораль: приріст від доходів іде в кишені підприємців й інвесторів, а не найманих працівників — людей, які працюють за гроші.

Урок багатого тата 2. «Ті, хто відкладає гроші, — невдахи»

Двадцять років тому видавці рішуче заперечили і цей урок багатого тата. Для представників бідного і середнього класу відкладання грошей — майже священний обряд, що врятує їх від злиднів і захистить від жорстокого світу. Багато хто вважає, що назвати людей, які заощаджують, невдахами — це святотатство.

Почитати опис, рецензію і купити можна на сайті nashformat.ua

Мораль: картинка варта тисячі слів. Погляньте на діаграму, де показано промисловий індекс Доу-Джонса за 120 років, і ви самі побачите, чому і як ті, хто заощаджує гроші, стали невдахами.

Ця діаграма засвідчує, що за перші 10 років цього століття на фондовій біржі тричі ставались масштабні обвали. Наступна діаграма ілюструє ці три крахи.

Перша криза — крах доткомів*, приблизно у 2000 році. Друга і третя — крах на ринку нерухомості 2007-го і банківська криза 2008-го**.

* Початком краху доткомів прийнято вважати 10 березня 2000 року, коли індекс NASDAQ досяг піку і того самого дня розпочалося тривале падіння, аж до 9 жовтня 2002 року. — *Прим. наук. ред.*

** Загалом це одна системна криза, що поєднує падіння на ринку іпотеки та банківську кризу. Очевидно, автор свідомо розділяє її на два етапи, щоб акцентувати увагу на двох важливих фазах цієї кризи. — *Прим. наук. ред.*

Почитати опис, рецензію і купити можна на сайті **nashformat.ua**

Масштабна криза 1929 року

Якщо порівняти три вище згадані виклики XXI століття з крахом 1929 року, стає зрозуміло, якими «масштабними» були перші три кризи цього століття.

Друкування грошей

На діаграмі нижче видно, що після кожної кризи влада США і Федеральний резервний банк починали «друкувати гроші»*.

* У діаграмі «Наймасовіше друкування грошей усіх часів!» пункти QE та Y2K розшифровуються так:

Quantitative Easing (QE, кількісне пом'якшення) — це монетарна політика Федеральної резервної системи (ФРС), спрямована на збільшення грошової маси в економіці.

Y2K — від *англ.* Year 2000, а в поданому контексті — криза доткомів. — *Прим. наук. ред.*

Почитати опис, рецензію і купити можна на сайті **nashformat.ua**

Наймасовіше друкування грошей усіх часів!
(Розширення монетарної бази
Федеральним резервом)

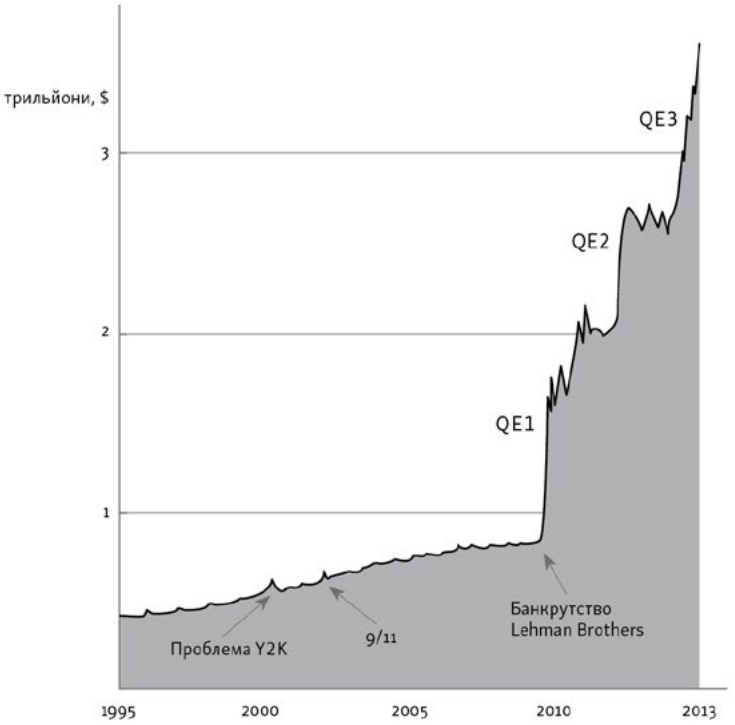

Порятунок для багатих

У період із 2000 до 2016 року заради порятунку економіки світові банки зменшували процентні ставки і збільшували випуск грошей. Наші лідери хочуть, щоб ми думали, що вони рятують світ. Насправді ж це багаті рятують самих себе, кидаючи бідних і середній клас під коток.

Сьогодні в багатьох країнах процентні ставки менші за нуль, тому ті, хто робить заощадження, стали невдахами. Найбільші невдахи — бідний і середній клас, люди, які працюють за гроші й відкладають гроші.

Почитати опис, рецензію і купити можна на сайті **nashformat.ua**

Урок багатого тата 3. «Будинок — це не актив»

У 1997-му видавці в листі-відмові критикували урок багатого тата про те, що будинок — це не актив.

А вже 2007 року, коли позичальники з низьким кредитним рейтингом перестали виконувати зобов'язання за своїми іпотечними кредитами, бульбашка на ринку нерухомості луснула, і мільйони власників будинків на власній шкурі переконалися у правдивості цього уроку. Їхні будинки не були активами.

Справжня проблема

Більшість людей не знає, що крах на житловому ринку насправді був не зовсім крахом.

Цю кризу спровокували не бідні, а багаті. Вони створили продукти фінансового інжинірингу, які називаються деривативами: Воррен Баффет назвав їх «зброя масового фінансового ураження». І коли ця фінансова бомба вибухнула, ринок нерухомості впав... а звинуватили в цьому бідних позичальників із низьким кредитним рейтингом.

У 2007 році кількість фінансових деривативів оцінювали в 700 трильйонів доларів.

Сьогодні ж ця сума становить 1,2 квадрильйона доларів*. Інакше кажучи, справжня проблема не зникла, а лише зросла.

Урок багатого тата 4. «Чому багаті платять менші податки»

Двадцять років тому кілька видавців розкритикували «Багатого тата, бідного тата» за те, що там описано, як і чому багаті платять менші податки. Один видавець узагалі назвав цей урок незаконним.

---

* Хоча сума 1,2 квадрильйона доларів не підтверджується жодним авторитетним джерелом і є або помилкою, або хибною інтерпретацією сумарного обсягу деривативів з урахуванням багатократного дублювання позицій. Станом на 2017 рік джерела подають суму трохи більше ніж 500 трильйонів доларів США. — *Прим. наук. ред.*

Почитати опис, рецензію і купити можна на сайті **nashformat.ua**

У 2007-му президент Барак Обама вів передвиборчу кампанію, а його конкурентом на посаду президента був губернатор Мітт Ромні. Коли з'ясувалося, що Обама віддає на податки близько 30 % своїх доходів, а Ромні — лише 13 %, це зрештою коштувало останньому перемоги на виборах. На президентських перегонах 2016 року питання податків теж стало каменем спотикання.

Замість того щоб з'ясувати, як таким людям, як Мітт Ромні та президент Дональд Трамп, вдається *легально* платити менші податки, бідняки і середній клас гніваються.

Хоч президент Трамп і обіцяє знизити податки для бідних і середнього класу, насправді багаті завжди платитимуть менше. І причину цього названо в уроці багатого тата номер 1: «Багаті не працюють за гроші». Доки людина працює за гроші, доти вона платить податки.

Навіть коли кандидатка на пост президента Гілларі Клінтон обіцяла підняти податки для багатих, вона мала на увазі людей з високим доходом — лікарів, акторів, юристів, — а не справжніх багатіїв.

Двадцять п'ять років тому

Нехай книжка «Багатий тато, бідний тато» і не досягла миттєвого успіху, як альбом The Beatles Sgt. Pepper's, вона таки увійшла у список бестселерів The New York Times 2000 року і залишалася в ньому майже сім років. А ще в тому-таки 2000 році зі мною зв'язалася Опра Вінфрі. Я цілу годину говорив у шоу Oprah!, а решта — як кажуть, історія.

«Багатий тато, бідний тато» стала найкращою в історії книжкою про особисті фінанси, розійшовшись по світу 40 мільйонами примірників.

Чи існував багатий тато насправді?

Мільйони людей цікавить, чи справжній мій багатий тато. Відповідь на це запитання можна почути від його рідного сина

Почитати опис, рецензію і купити можна на сайті nashformat.ua

Майка... коли його запрошували на Rich Dad Radio Show. Послухати цю передачу можна на сайті Richdadradio.com.

Вища школа «Багатого тата»

Я писав книжку «Багатий тато, бідний тато» якомога простіше, щоб уроки мого багатого тата були доступні майже всім.

Для тих, хто хоче дізнатися більше, у межах святкування двадцятої річниці, я написав «Чому багаті багатіють. Що ж таке фінансова освіта?» (Why the Rich Are Getting Richer — What Is Financial Education... Really?)

У цій книжці я докладніше описую, чого багатий тато навчав свого сина і мене стосовно грошей та інвестування.

«Чому багаті багатіють» — це «Багатий тато, бідний тато» для студентів магістратури... це вища школа для випускників «Багатого тата».

Пересторога... і запрошення

Я намагався якомога доступніше описати, чому багаті продовжують багатіти, але це не така вже й проста справа. І пояснити сам механізм теж не так легко. Те, що роблять багаті, потребує неабиякого рівня фінансової освіти, якої аж ніяк не дають наші навчальні заклади.

Я раджу спершу прочитати «Багатого тата, бідного тата», а потім, якщо вам захочеться вчитися далі, переходити до «Чому багаті багатіють».

Дякуємо... за чудову чверть століття

Усім читачам — минулим, сучасним і майбутнім...
Наша компанія The Rich Dad каже:
«Дякуємо... за ці неймовірні роки».

Наша місія — *покращити фінансовий добробут людей...* І починається вона з кожної конкретної особи й конкретного життя.

Почитати опис, рецензію і купити можна на сайті **nashformat.ua**

Вступ

Багатий тато, бідний тато

У мене було два тати, тому я міг вибирати між двома протилежними поглядами: багатої та бідної людини.

У мене було два тати: один — багатий, а другий — бідний. Один був високоосвічений і розумний, здобув докторський ступінь і пройшов чотирирічну програму бакалаврату за менш ніж два роки. Потім за державні кошти здобував післядипломну освіту у Стенфордському, Чиказькому та Північно-західному університетах. Натомість інший батько не закінчив навіть восьми класів.

Обидва тати зробили успішну кар'єру і все життя багато й сумлінно працювали. Обидва добре заробляли. Проте один постійно боровся з фінансовими труднощами, а другий став одним із найбагатших людей на Гаваях. Один залишив після себе десятки мільйонів доларів родині, благодійним організаціям і церкві. А другий — несплачені рахунки.

Обидва були харизматичні, сильні й авторитетні. Обидва давали мені поради, тільки різні. Обидва були переконані, що освіта важлива, але радили різні напрямки.

Якби в мене був один тато, мені довелося б дослухатися до його порад чи відкидати їх. Та в мене було два тати, тож я міг вибирати між протилежними позиціями: багатої людини і бідної.

Замість просто приймати чи не приймати думку одного або іншого, я почав більше задумуватися над їхніми порадами, порівнювати їх і робити власний вибір. Проблема була в тому, що багатий батько на той час ще не став багатим, а бідний ще не встиг збідніти. Їхні кар'єри лишень починалися, й обом

Почитати опис, рецензію і купити можна на сайті **nashformat.ua**

треба було шукати шляхи, як забезпечити сім'ю. Проте ставлення до грошей у них із самого початку було різне.

Наприклад, один тато казав: «Жага до грошей — корінь зла», а інший стверджував, що «корінь зла — брак грошей».

Малому мені було нелегко жити під впливом двох авторитетних татів. Я хотів бути хорошим сином і дослухатися їхніх слів, але говорили вони протилежне. Їхні погляди, особливо на гроші, так сильно різнилися, що мені захотілось розібратися. Я довго розмірковував над словами кожного з них.

Ці роздуми займали більшу частину мого дозвілля. Я питав себе: «Чому він так каже?», а потім згадував слова іншого батька і ставив собі те саме питання. Набагато простіше було б просто сказати: «Так, він має рацію, я з ним згоден». Або просто заперечити його погляд: «Старий сам не знає, про що говорить». Та я любив обох татів, і це змушувало мене думати і зрештою виробити власну позицію. Як виявиться згодом, уміти робити самостійний вибір — набагато корисніше, ніж просто приймати чи заперечувати чужу думку.

Одна з причин того, чому багаті багатіють, бідні біднішають, а середній клас постійно живе в боргах, полягає в тому, що науки про гроші навчають удома, а не у школі. Більшість із нас здобуває знання про гроші від батьків. А що може бідна людина розповісти про гроші своїй дитині? Вона просто скаже: «Ходи до школи і старанно вчися». Дитина може закінчити школу з найкращими оцінками, але в неї буде фінансове мислення бідняка.

Чверть століття по тому...

Борговий годинник

1997 року, коли книжка «Багатий тато, бідний тато» вперше побачила світ, державний борг США становив майже 5,5 трильйона доларів. Сьогодні ж, через чверть століття, він сягнув гігантської цифри у 29 трильйонів доларів. Трильйонів, не мільйонів.

На жаль, школи не дають знань про гроші. Шкільна освіта зосереджена на розвитку академічних і професійних навичок, але

Почитати опис, рецензію і купити можна на сайті nashformat.ua

не фінансових. Ось чому хороші банківські працівники, лікарі й економісти, які навчались на відмінно, можуть усе життя боротися з фінансовими труднощами. Наш велетенський державний борг значною мірою виник через те, що високоосвічені політики й можновладці ухвалюють фінансові рішення, майже або й зовсім не маючи знань у сфері фінансів.

Сьогодні я часто задумуюсь про те, що незабаром буде, коли мільйони людей потребуватимуть матеріальної та медичної допомоги. Вони залежатимуть від фінансової підтримки своїх родин або держави. А що буде, коли в медичних і пенсійних фондів закінчаться кошти? Як зможе вижити народ, якщо фінансової грамотності дітей і далі навчатимуть батьки, більшість із яких зубожіє або вже зубожіла?

На мене впливали двоє татів, тож я вчився в обох. Мені доводилося обмірковувати поради кожного з них, і завдяки цьому я зрозумів, як думки людини впливають на її життя. Наприклад, один тато часто повторював: «Я не можу собі цього дозволити». Інший же взагалі забороняв промовляти ці слова. Він наполягав, щоб я казав: «Як я можу собі це дозволити?». Перша фраза — твердження, а друга — запитання. Перша звільняє від відповідальності, а друга спонукає думати. Той тато, який незабаром розбагатів, пояснював, що коли ти вимовляєш фразу «Я не можу собі цього дозволити», мозок автоматично вимикається. А коли ти запитуєш себе: «Як я можу собі це дозволити?», мозок починає працювати. Він не мав на увазі, що треба скуповувати все, що заманеться. А свято вірив у вправи для мозку, найпотужнішого комп'ютера у світі. Він казав: «Мій мозок стає сильнішим щодня, бо я його треную. Що сильнішим він стає, то більше грошей я можу заробити». Тато вважав, що фраза «Я не можу собі цього дозволити» — ознака розумових лінощів.

Попри те, що обидва тати багато працювали, я помітив, що, коли йшлося про гроші, перший починав тренувати мозок, а другий — присипляти його. З часом перший почав багатіти, а другий — бідніти. Приблизно так само збільшується різниця між тим, хто регулярно ходить у тренажерний зал, і тим, хто просиджує дні на дивані перед телевізором. Правильно дібрані

Почитати опис, рецензію і купити можна на сайті nashformat.ua

фізичні вправи зміцнюють здоров'я, а розумові — збільшують шанси на багатство.

Мої тати дотримувалися діаметрально протилежних поглядів. Один вважав, що багатії повинні платити більше податків, щоб піклуватися про тих, кому пощастило менше. Другий же казав: «Податки — це покарання для тих, хто працює, і нагорода для тих, хто нічого не робить».

Один тато радив: «Учись сумлінно — і зможеш працювати в хорошій компанії». Другий стверджував: «Учись сумлінно — і зможеш купити хорошу компанію».

Один казав: «Я небагатий, бо в мене є ви, діти». Другий повторював: «Я повинен розбагатіти, бо в мене є ви, діти».

Один любив говорити про гроші і справи за обіднім столом. Другий забороняв обговорювати цю тему під час їди.

Один казав: «З грошима не ризикуй». Другий радив: «Учись керувати ризиком».

Один вважав: «Наш будинок — це наша найбільша інвестиція і найкращий актив». Другий стверджував: «Мій будинок — це пасив, і якщо твій будинок — це твоя найбільша інвестиція, то в тебе проблеми».

Обидва вчасно оплачували рахунки, тільки один робив це спочатку, а другий — наприкінці.

Чверть століття по тому...

Будинок досі не став активом

Криза на ринку нерухомості 2008 року стала чітким сигналом про те, що особисте житло — це не актив. Воно не кладе гроші вам до кишені, до того ж немає гарантії, що воно зросте в ціні. Сьогодні ціни на житло в багатьох містах підскочили до небес. Натомість в інших — сильно впали. Ваш будинок **може бути активом**... якщо ви отримаєте прибуток від його продажу.

Один тато вірив, що про нього попіклуються компанія чи держава. Він завжди переймався підвищенням заробітної плати, пенсійними фондами, медичними пільгами, лікарняними, відпустками та іншими благами. Він захоплювався двома своїми

Почитати опис, рецензію і купити можна на сайті **nashformat.ua**